25.10.2021

LAUSUNTO VALTIONEUVOSTON KANNASTA DIGIPALVELUSÄÄDÖKSEEN (JATKOKIRJELMÄ UJ 14/2021 vp)

Kaupan liitto kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkoasiassa ja toteaa seuraavaa.

1. Yleisiä huomioita digipalvelusäädöksestä ja uusista valtioneuvoston kannoista

Kaupan liitto tukee pääosin U-jatkokirjelmään 14/2021 vp sisältyviä uusia valtioneuvoston kantoja. Toteamme, että kaupan alan intressien näkökulmasta neuvoston yleisnäkemys asetusehdotuksesta voi toimia lähtökohtana Euroopan parlamentin kanssa käytäville neuvotteluillejäljempänä esitettävin tarkennuksin ja varaumin.

Kuten Kaupan liiton lausunnossa U-kirjelmästä 2/2021 vp liikenne- ja viestintävaliokunnalle on todettu, digipalvelusäädöksen (jatkossa: asetus) tulee tunnistaa markkinapaikkojen erityispiirteet, vaikka sillä tähdätään lähtökohtaisesti horisontaaliseen sääntelyyn.

Vaikka laittomat tuotteet ja palvelut sisältyivät laittoman sisällön määritelmään jo komission alkuperäisessä ehdotuksessa, pidämme tervetulleena, että ehdotukseen neuvoston yleisnäkemyksestä on lisätty verkon markkinapaikan määritelmä ja että verkon markkinapaikkojen velvoitteet on erotettu omaksi kokonaisuudekseen.

U-kirjelmässä 2/2021 vp sivulla 22 on lausuttu seuraavasti:

> *Valtioneuvosto kannattaa kuluttajien aseman vahvistamista ja yritysten tasapuolisten kilpailuedellytysten turvaamista esimerkiksi säännöksillä elinkeinonharjoittajien jäljitettävyydestä markkinapaikka-verkkoalustoilla. Valtioneuvosto kannattaa lähtökohtaisesti säännöksiä koskien avoimuutta palveluissa käytetyistä sisältöjen suosittelujärjestelmistä ja käyttäjille näytettävän mainonnan avoimuudesta. Samalla on syytä ottaa huomioon elinkeinonharjoittajien perusteltujen liikesalaisuuksien suoja. Sääntelyn laaja maantieteellinen soveltamisala siten, että soveltamisalaan kuuluvat EU:n ulkopuolelle sijoittautuneet toimijat niiden tarjotessa palveluita EU:n alueella, on perusteltua kuluttajien luottamuksen ja kilpailun näkökulmasta.*

Kaupan liitto katsoo, että lainaukseen sisältyvästä valtioneuvoston kannasta on perusteltua pitää täysimääräisesti kiinni asetuksen jatkokäsittelyssä. Mikäli tavaroita myyviin elinkeinonharjoittajiin ei sovelleta samoja sääntöjä myyntikanavasta ja yrityksen sijaintipaikasta riippumatta, vaarallisten, väärennettyjen tai muutoin laittomien tavaroiden myyjät voivat hyödyntää kansainvälisiä markkinapaikkoja matalalla kynnyksellä jatkossakin, mikä heikentää kuluttajien oikeuksia ja kuluttajaturvallisuutta.

On toivottavaa, että U-jatkokirjelmän 14/2021 vp sivulla 2 viitattaisiin paitsi kuluttajansuojan korkean tason, myös yritysten tasapuolisten kilpailuedellytysten turvaamiseen, koska nämä ovat kiinteässä yhteydessä toisiinsa.

2. Verkon markkinapaikkoja koskevat erityiset velvoitteet

Kansainvälisillä verkon markkinapaikoilla toimivien yksittäisten elinkeinonharjoittajien valvonta on viranomaisille hyvin hankalaa, mikä johtuu yrityskäyttäjien valtavasta lukumäärästä, usein pienestä koosta ja siitä, että yritys voi jatkaa laittomien tavaroiden myymistä eri nimellä tai eri markkinapaikalla, vaikka viranomaiset puuttuisivat sen toimintaan. Silloin, kun elinkeinonharjoittaja toimii EU:n ulkopuolella, mutta myy tavaroita eurooppalaisille kuluttajille, valvonnasta tulee lähes mahdotonta nykyisillä resursseilla.

Siksi on olemassa erityisen painavia syitä asettaa verkon markkinapaikoille velvoitteita, jotka ohjaavat puuttumaan aiempaa tehokkaammin laittomien tavaroiden tarjoamiseen ja epärehellisten myyjien toimintaan.

Kuten U-jatkokirjelmän 14/2021 vp sivulla 5 kerrotaan, ”[e]hdotukseen on lisätty markkinapaikkaverkkoalustoille yksityiskohtaisempia velvollisuuksia, jotka liittyvät siihen, että elinkeinonharjoittajat pystyisivät täyttämään niille muualla EU-lainsäädännössä asetettuja kuluttajansuojaa, tuoteturvallisuutta ja tuotteiden vaatimuksenmukaisuutta koskevia velvoitteita. Ehdotukseen on lisätty myös uusi velvollisuus koskien sitä, että verkkoalustat ilmoittaisivat käyttäjilleen tietoonsa tulleista laittomista tuotteista.”

Kaupan liiton lausunnossa liikenne- ja viestintävaliokunnalle U-kirjelmästä 2/2021 vp on esitetty, että verkon markkinapaikalle esitettyä velvollisuutta elinkeinonharjoittajien tunnistamiseen tulisi täydentää vaatimuksella siitä, että näiden on pyydettäessä kyettävä esittämään selvitys myymiensä tuotteiden lainmukaisuudesta. Ehdotus neuvoston yleisnäkemyksestä ei U-jatkokirjelmän 14/2021 vp perusteella sisällä yhtä pitkälle menevää velvollisuutta, mutta katsomme, että verkon markkinapaikkojen uudet velvollisuudet ovat perusteltuja ja olosuhteet huomioiden oikeasuhtaisia.

Vaikka markkinapaikkoja ylläpitävien yritysten hallinnollinen taakka lisääntyy vähän tai jonkin verran, taakka kohdistuu pääasiassa jo toimintansa vakiinnuttaneisiin markkinapaikkoihin eikä muodosta elinkeinonharjoittajille merkittävää estettä ryhtyä käymään kauppaa markkinapaikkojen kautta. Kokonaisuutena arvioituna sääntöjen hyödyt suomalaisille ja eurooppalaisille kuluttajia ja kaupan alan yrityksille ylittävät mahdolliset haitat.

Edellä esitetyillä perusteilla Kaupan liitto esittää harkittavaksi, että U-jatkokirjelmää täydennettäisiin seuraavalla kirjauksella: ”Uutena kantana valtioneuvosto kannattaa kompromissitekstin III luvun 3a jakson uusia säännöksiä verkon markkinapaikkojen ylläpitäjien velvoitteista.”

3. Mainonnan avoimuus ja kohdentaminen

U-jatkokirjelmän 14/2021 vp sivulla 5 todetaan, että säännöksiä mainonnan avoimuudesta verkkoalustoilla sekä verkkoalustan teknisiä ominaisuuksia liittyen mainonnan avoimuuteen on lisätty. Koska uutta valtioneuvoston kantaa mainonnan avoimuudesta ei esitetä, tulkitsemme tämän tarkoittavan, että valtioneuvosto on valmis hyväksymään ehdotuksen.

Kaupan liitto toteaa, etteivät ehdotetun kaltaiset mainonnan ja mainostajan tunnistamista sekä mainonnan kohdentamiskriteereiden läpinäkyvyyttä

koskevat vaatimukset muodosta estettä neuvoston yleisnäkemyksen hyväksymiselle kaupan alan näkökulmasta.

Asetuksella ei tule kuitenkaan rajoittaa verkkoalustojen tai niitä käyttävien elinkeinonharjoittajien mahdollisuuksia mainonnan kohdentamiseen. Kohdennettu mainonta on ensiarvoisen tärkeä tapa saavuttaa oikeat asiakasryhmät etenkin pk-yrityksille, joilla ei ole pääsyä vastaavaan asiakasdataan kuin suurilla verkkoalustoilla ja joiden markkinointibudjetit ovat muutoinkin rajallisia. Myös monet kuluttajat pitävät kohdennetusta mainonnasta.

4. Verkkoalustoja ylläpitävien mikro- ja pienyritysten velvoitteet

Uutena valtioneuvoston kantana U-jatkokirjelmän 14/2021 vp sivulla 3 todetaan Suomen pyrkivän neuvotteluissa siihen, että mikro- ja pienyrityksiä ei suljeta kaikilta osin pois verkkoalustoille ja verkon markkinapaikoille ehdotettujen velvoitteiden soveltamisalasta viitaten erityisesti tuoteturvallisuutta ja verkkomainonnan tunnistettavuutta koskeviin säännöksiin.

Mikro- ja pienyritysten vapauttaminen tiettyjen verkkoalustoja ja verkon markkinapaikkoja koskevien velvoitteiden noudattamisesta on perusteltua erityisesti siitä näkökulmasta, että liian raskaat velvoitteet voivat muodostaa esteen uusien yritysten markkinoille tulemiselle, mikä on omiaan vähentämään kilpailua ja näin heikentämään sekä alustojen yrityskäyttäjien että kuluttajien asemaa. Toisaalta, kuten U-jatkokirjelmässä on todettu, tuoteturvallisuuden ja verkkomainonnan tunnistettavuuden voidaan katsoa olevan kuluttajien suojelun kannalta perustavanlaatuisia säännöksiä.

Näillä perustein olemme valmiita hyväksymään pyrkimyksen siihen, että mikro- ja pienyrityksiä ei suljeta kaikilta osin pois viitattujen säännösten soveltamisalasta. Samalla Kaupan liitto katsoo, että mikro- ja pienyrityksiä koskevan soveltamisalarajauksen yksityiskohtien ei tule muodostaa estettä sille, että Suomi hyväksyy neuvoston yleisnäkemyksen.

5. Toimivaltakysymykset ja paremman sääntelyn tavoitteet

Kaupan liitolla ei ole huomautettavaa kansallisten ja Unionin viranomaisten toimivaltuuksien laajuutta ja jakautumista käsittelevistä valtioneuvoston uusista kannoista.

Lopuksi toteamme, että paremman sääntelyn tavoitteiden mukaisesti uusien säännösten tulee olla selkeästi rajattuja, mahdollisimman pitkälle harmonisoituja ja tehokkaita, jotta asetuksella ei tarkoituksensa vastaisesti heikennetä sisämarkkinoiden toimintaa taikka suomalaisten ja eurooppalaisten yritysten mahdollisuuksia globaalissa kilpailussa.

Kunnioittavasti

KAUPAN LIITTO

Ilari Kallio
Johtava asiantuntija